

1.04 Strokovni članek

UDK 27-774(497.434Ribnica)(093.3)

Prejeto: 12. 6. 2018

Anton Berčan

mag., župnik in dekan v Ribnici, Škrabčev trg 15, SI-1310 Ribnica
E-pošta: anton.bercan@rkc.si

Kronika župnije Ribnica

IZVLEČEK

Kronika župnije Ribnica, ki obravnava obdobje med letoma 1868 in 1917, je pomemben zgodovinski dokument, ki prinaša predvsem opis takratnega verskega življenja v župniji. Poleg tega razkriva razne nesreče, kot so požari ali vremenske nepravilnosti, pa tudi razvoj kraja samega. V njej zasledimo zapis o napeljavi vodovoda, elektrifikaciji itd. Kroniko so 50 let pisali štirje ribniški dekani ter je izraz njihovega razmišljanja in pogleda na takratna dogajanja. To je bil čas politične delitve Slovencev in prve svetovne vojne. Župnijska kronika je samo en pogled na dogajanje v župniji in njeni bližnji okolici.

KLJUČNE BESEDE

Ribnica, Kronika, Cerkev, dekan, župnija

ABSTRACT

RIBNICA PARISH CHRONICLE

The Ribnica parish chronicle, encompassing the period between 1868 and 1917, is an important historical document that primarily focuses on describing religious life in the parish, but also sheds light on numerous disasters such as fires or extreme weather, as well as on the development of the town itself. The chronicle contains a record regarding the introduction of a water supply system, electrification, etc. Compiled by four Ribnica's deans over the span of fifty years, the chronicle reflects their thinking and views of events that occurred in the period concerned. This was a time marked by political dissension among the Slovenes and the First World War. The parish chronicle offers only one perspective on the events that took place in the parish and the surrounding area.

KEY WORDS

Ribnica, chronicle, Church, dean, parish

Zgodovinski okvir

Župnijska kronika je dokument, ki prikazuje in opisuje dogodke tekočega leta v župniji. Zanj ni posebnega obrazca, pač pa vsak župnik na svoj način opisuje dogodke, ki se mu zdijo pomembni in ki naj bi ostali zapisani v zgodovini.

Župnijske kronike so zanimiv dokument časa, v katerem so nastajale, in so toliko bolj zanimive, kolikor obširneje so dogodki opisani. Poudariti pa je treba, da so jih pisali župniki, in to s svojega zornega kota. Zato so včasih pristranske oziroma gre za osebne poglede kronistov.

Josip Lesar, ki je v Argentini urejal in leta 1976 izdal Skubičev *Zgodovino Ribnice in ribniške pokrajine*, je v Pojasnilih in dopolnilih zapisal ugotovitev cerkvenega zgodovinarja in arhivarja dr. Maksa Miklavčiča, da je veliko ribniškega župnijskega gradiva med zadnjo vojno (1941–1945) izginilo: »*Novější slovenski zgodovinar, pokojni dr. Maks Miklavčič, ki se je morebiti ukvarjal tudi z lokalno zgodovino našega avtorja, je kratko ugotovil v Slovenskem biografskem leksikonu III (1967) zgodovinske razprave A. Skubica in publikacije, kjer da so bile objavljene ali ohranjene v rokopisih; ugotovil pa je tudi žalostno dejstvo, da je med zadnjo vojno iz ribniškega župnijskega arhiva izginil 'Skubičev spis v rokopisu: Kronika ribniške župnije'. Iz te navedbe se more sklepati, da je izginila samo od Skubica pisana kronika župnije. Kronika pa je obstajala že od leta 1730, ko jo je začel pisati tedanji arhidiakon dr.*

Karol Žiga grof Petazzi in so jo za njim pisali tudi njegovi trije nasledniki na arhidiakonatu in na katero kroniko se Skubic pogosto opira v svojih izvajanjih. Kroniko pa so po vsej verjetnosti pisali tudi vsi ribniški dekani od Uleta do Dolinarja, ki jo Skubic včasih omenja, in jo je prav gotovo pisal tudi A. Skubic za svojo dobo, ker je mogel globoko spoznavati pomembnost takega dela, pisanega od njegovih prednikov arhidiakonov in dekanov. Ali je izginila samo 'Kronika v rokopisu', to je Skubičeva ali pa tudi celotno delo 'Kronika' pisano od Skubičevih prednikov, iz Miklavčičeve navedbe ni možno jasno spoznati. Vsekakor je izguba ribniške župnijske kronike (delne ali celotne) nepopravljiva škoda, ako je za vselej ta arhivska neprecenljiva vrednota uničena.»¹

Ribniško župnišče je bilo ob koncu II. svetovne vojne poškodovano in neprimerno za bivanje. Stavba je bila podržavljena in za bivanje je oblast določila Petelinovo hišo za župnijsko cerkvijo na drugem bregu Bistrice. Hiša je bila zaplenjena, ker so se lastniki po vojni izselili. Iz delno poškodovanega župnišča je bil prenesen arhiv in matične knjige, kar je bilo po pripovedovanju domačinov »zmetano na kup v enem kotu«. Od tu so bile odnesene številne matične knjige. Kaj vse je bilo takrat odneseno, pa najbrž ne ve nihče.

V 60. letih prejšnjega stoletja so sezidali današnje župnišče in tako so morali spet vse prenesti v novo stavbo. Gradivo so zložili v omare, popisa arhiva niso sestavili. Tudi takrat se je lahko kaj izgubilo oziroma založilo.

Notranjost cerkve sv. Štefana v Ribnici okoli leta 1880 (Zbirka razglednic Muzeja Ribnica, inv. št. 629a).

¹ Skubic, *Zgodovina Ribnice*, str. 620.

V letih 2011 in 2012 je mag. Brane Kozina začel urejati župnijski arhiv. Do sedaj je urejenih 99 tehničnih oziroma 930 arhivskih enot. Ob prelaganju materiala, spisov, map, knjig in podobnega sem na dnu ene od do sedaj zaprtih omar našel precej debelo knjigo, ki je spominjala na matično knjigo oziroma nekakšen seznam.

To je bilo zgodovinsko odkritje. Ta debela rokopisna knjiga je bila župnijska kronika, ki je obravnavala čas od leta 1868 do 1917. Pisali so jo štirje ribniški župniki dekani, in sicer Martin Skubic od leta 1868 do 1891, Martin Povše od leta 1891 do 1896, Franc Dolinar od leta 1896 do 1913 in Anton Skubic od leta 1914 do 1917. Kronika je odraz časa, zato jo moramo umestiti v čas, da moremo razumeti njena sporočila.

Konkordat med Avstrijskim cesarstvom in Svetim sedežem (cesar Franc Jožef I. in papež Pij IX.) je katoliški Cerkev zagotavljal privilegiran položaj v avstrijski državi, vendar je kmalu postal vprašljiv zaradi družbeno-kulturne ofenzive liberalizma, ki je nasprotovala monopolu Cerkev in se je posebej okrepil z uvedbo ustavnega življenja v letih 1860 in 1861. Z nastopom dualizma leta 1867 je vladajoča liberalna stranka s podrobnejšo zakonodajo 1868 konkordatu spodnesla tla in ga kljub nasprotnemu stališču papeža in avstrijskega škofovstva leta 1870 odpovedala. To je bil čas padca papeške države in zasedbe Rima. Začasno zrahljani odnosi med Cerkvijo in državo so se polagoma uredili. V javnosti je bila ves čas nadaljnega obstoja monarhije močna in živa zavest tesnega sožitja med obema stvarnostma v še vedno »katoliški« Avstriji. »Avstrijakantstvo« Cerkev je nemara prišlo do izraza tudi na I. vaticanskem koncilu, ko so se slovenski škofje držali avstrijske manjšine, ki je nasprotovala razglasitvi dogme o papeževem nezmotljivem učiteljstvu, vendar so jo po italijanski nasilni zasedbi Rima 1870 le razglasili in z veličastnimi »Pijevimi« procesijami izrazili zvestobo papeštvu. »Avstrijska zavest« naših škofov je izhajala iz dejstva, da so škofje tega obdobja, razen Missie in Karlina, akademske naslove pridobivali na dunajski univerzi, tamkajšnji zavod Avguštinje pa je bil kovačnica avstrijskih cerkvenih kadrov. Nemški liberalizem je proti koncu stoletja počasi izgubljal moč, v političnem življenju in socialnem pogledu pa se je krepilo krščanskosocialno gibanje. V Avstriji so se začeli zaostrovati narodnostni boji, ki so imeli močan odmev tudi v cerkvenem življenju.²

Katoliško Cerkev so v tem času vodili štirje papeži: Pij IX., Leon XIII., Pij X. in Benedikt XV. Ti so ob raznih priložnostih omenjeni v kroniki.

Pij IX.

»December 1869. Se zbere vesoljni zbor v Rimu 8. decembra 1869, v katerem je bila leta 1870 oklicana verska resnica, da je rimski papež v verskih resnicah nezmotljiv.

Avrust 1871. Na dan presvetega Srca Jezusovega 1871 je bila obhajana petindvajsetletnica papeža Pija IX. kot papeža.

6. julija 1872. Je bila procesija k Novi Štifti zaradi rešenja očeta papeža Pija IX., kateremu je laški kralj Emanuel vzel zunaj Vatikana vse Rimske dežele. Molitve so bile sprožene od družbe sv. Mihaela na Dunaju (g. Babnik, kaplan iz Dolenje vasi je pridigoval).

21. junija 1874 se je obhajala osemindvajsetletnica papeža Pija IX. s slovesno mašo.

April. Leto 1875 je bilo sv. leto, razglašeno od papeža Pija IX., pri nas oznanjeno šele velikonočna nedelja 1875. Na belo nedeljo se je v naši fari pričelo, in sli smo v procesiji popoldan po krščanskem nauku molit v štiri cerkve: v domačo farno, potem v Hrovačo, Goričo vas in Nemško vas. Posamezni so morali te cerkve 15 krat obiskati. O procesiji z duhovnom je bilo zadosti 3krat.

1877 Drugo nedeljo po binkoštih so sv. oče Pij IX. obhajali 50-letnico. – Trg Ribnica razsvetljen. Na dan sv. Alojzija so papež Pij IX. obhajali 21-letnico papeštva.

1878 7. februarja so umrli sv. oče in papež Pij IX., zaradi tega so nam premilostljivi knezoškof zaukazali danes po krščanskem nauku zvoniti v vseh cerkvah zadnjo uro z velikim zvonom eno uro. – Ponedeljek, torek in sredo so trikrat na dan s trojnim prenehljajem, v ponedeljek ob ½ 8 bodo bile in slovesna črna maša. – Cerkevno pobožnost za srečno izvolitev novega papeža bo danes ob 11. uri. Ob 9. uri bo sv. Rešnje telo izpostavljenno.«

Leon XIII.

»1878, Novi papež Leon XIII. so bili izvoljeni 20. februarja.

Leta 1883 so sv. oče Leon XIII. zapovedali, da se roženkanska nedelja prav slovesno obhaja, celi mesec pri sv. maši moli sv. Rožni venec – ali pa mesec november ali december in to vsako leto.

1889, Sv. oče Leon XIII. zapovedujejo, da bi verni zopet letos meseca oktobra prav goreče molili sv. rožni venec doma, posebno v cerkvah pri sv. maši, in podelijo zato odpustke.

20. nedelja po binkoštih se je brala papeževa okrožnica radi spomenika, katerega so Rimljani postavili Giordanu Brunu, odpadniku od sv. Cerkev.

19. 2. 1893 Se je slovesno obhaja 50 letnica škofovanja Leona XIII. Na predvečer je bil trg razsvetljen.

1. 1. 1898 so obhajali papež Leon XIII. diamantno sveto mašo, zato je bila po slovesni sv. maši ob 10. zadrževalna pesem Te Deum in se je po cerkvi pobiralo za sv. očeta, da jim prinesejo tudi Ribničanje jubilejni dar.

² Prim. Kralj, Versko in cerkveno življenje, str. 183.

Cerkev sv. Štefana v Ribnici pred letom 1900 (Zbirka razglednic Muzeja Ribnica, inv. št. 675n).

11. 6. 1899 Sv. oče Leon XIII. so izdali okrožnico, s katero se opominja vse človeštvo, naj bi se letos posvetilo presvetemu Srcu Jezusovemu. Zato se je v petek 9. 6., t. j. na praznik presv. Srca Jezusovega v soboto in nedeljo obhajala slovesna tridnevnica; vsak dan po sv. maši so se molile novo potrjene litanije presv. Srca Jezusovega, v nedeljo se je vsa fara posvetila presv. Srcu Jezusovemu z novo posvetilno molitvijo. Nato se je zapel *Te Deum*.

20. 2. 1902 je sv. oče Leon XIII. nastopil 25. leto svojega vladanja, zato je bila sv. maša *coram Exposito* z zabvalno pesmijo.

8. 3. 1903 Danes, kvaterno nedeljo, se obhaja po vsej škofiji slovesno 25 letnica vladanja sv. očeta Leona XIII. Zato je sinoči, v soboto zvečer ob 7. pol ure slovesno zvonilo po vseh cerkvah v fari. Med zvonjenjem je bil trg razsvetljen. Po bližnjih hribih pa so žgali kresove. Danes pa je bila ob 10. slovesna sv. maša z leviti in pridiga o sv. očetu ter zabvalna pesem.

20. 7. 1903 Danes 4. uri in 4 minute popoldne je izdihnil svojo preplago dušo veliki Kristusov namestnik

na zemlji, papež Leon XIII. Zato je 27. 28. in 29. julija zvonilo po vseh cerkvah po trikrat na dan. 29. julija je bilo slovesno opravilo z leviti za + sv. očeta, kar se je naznanilo tudi javnim oblastem in uradom.«

Pij X.

»4. 8. 1903 Ta dan je bil izvoljen nov sv. oče v osebi vzoritega g. kardinala in beneškega patriarha Jožefa Sarto, ki je prevzel ime Pij X. Novi papež so stari 68 let. Rojeni so bili 2. junija 1835.

9. 8. 1903 Danes so bili v Rimu v baziliki sv. Petra z veliko slovesnostjo kronani novi papež Pij X.

9. 8. 1903 Danes je bila ob 10. uri ob slovesna zahvalna maša s *Te Deum* zaradi srečne izvolitve novega papeža Pija X.

29. 5. 1904 Sv. oče Pij X. so ob svojem nastopu vladanja razpisali svetoletne odpustke. Pogoji so poleg navodil tudi enkratni strogi post in trikratni obisk župne cerkve. Post se oznani za vso faro skupaj na en dan t. j. 1. junija, dan pred praznikom sv. Rešnjega telesa.

25. 10. 1908 smo obhajali spomin zlate maše sv. očeta Pija X.; zato je bila ob 10. slovesna sveta maša, v predvečer je po *Ave Mariji* pol ure slovesno zvonilo.

16. 11. 1909 vsled današnje 25-letnice škofovstva papeža Pija X. je bilo naslednjo nedeljo zabvalno opravilo v župni cerkvi (zjutraj).

30. 3. 1913 Na belo nedeljo se pričelo sv. leto, katero so sv. oče Pij X. razpisali v spomin prostosti, katero je pred 1600 leti cesar Konstantin podelil sv. Cerkvi, in katero bo trajalo do praznika brezmadežnega Spočetja M. D. v adventu. Za odpustke je treba vredno prejeti zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega telesa, šestkrat obiskati župnijsko cerkev in pri vsakem obisku moliti po namenu sv. očeta, ter kako miloščino podeliti revežem ali v kak dober namen.

20. 8. 1914 ob 1. uri ponoči so umrli sv. oče Pij X., kar je v Ribnici naznanil veliki zvon. Po tem je zvonilo tri dni po vseh cerkvah.«

Benedikt XV.

»5. 9. 1914 je prišla prepoved, da zaradi vojske ne smejo prirejati skupnih romanj. Ta dan so bili izvoljeni novi papež, bolonjski nadškof Jakob Della Chiesa kot Benedikt XV.; v nedeljo nato je bila zabvalna pesem.

7. 2. 1915 so se vršile po vsej Evropi od papeža ukazane molitve za mir. Po sv. maši ob 6. zjutraj se je izpostavilo sv. Rešnje telo; nato smo molili psalm *Usmili se me, o Gospod in določene molitve*. Sv. Rešnje telo je bilo izpostavljeno do 6. ure zvečer. Ob tej uri smo molili žalostni del sv. rožnega venca, papeževo molitev za mir zapeli vrstico slovensko – pri čemer so ljudje ihteli ganotja, po litanijah vseh svetnikov se je podelil blagoslov.

24. 5. 1915 Na praznik Marije Pomočnice kristjanov je napovedala verolomna naša zaveznica Italija Avstriji vojsko. Prišlo je nekaj beguncev iz obmejnih krajev. Italijanske oglarje v gozdu pri sv. Ani je orožni-

štvo polovilo kot ujetnike. Ljudstvo je bilo silno ogorčeno na Italijo. Vse želi Italiji pogin. – Danes binkoštni ponedeljek popoldne imamo eno uro izpostavljeno sv. Rešnjega telo in molimo za zmago in papeževe molitve za mir.

2. 11. 1915 Danes, vernih duš dan, smo duhovniki na papeževo pismo z dne 10. avgusta smeli prvič opraviti tri sv. maše. Verniki so se jih udeleževali z veliko vnemo. Za te praznike je bilo v Ribnici nad 1500 sv. obhajil.

14. 11. 1915 Danes na dan sv. Jozafata, smo prebrali v cerkvi pastirski list, ki po naročilu sv. očeta Benedikta XV. in poljskih škofov določa 21. dan t. m. za dan molitve in milodarov za nesrečne Poljske, pruske, ruske in avstrijske, ki največ trpe v tej svetovni vojski; na njih zemlji že 16. mesec divja strašna vojska.«

Ljubljanska škofija

Ljubljansko škofijo je v letih 1860–1875 vodil Jernej Vidmar. Bil je velik zagovornik slovenščine v Cerkvi, a premalo odločen v zapletenih političnih razmerah, bolj je bil privržen ohranjanju tistega, kar je ustvaril njegov predhodnik Anton Alojzij Wolf. Vendar pa je ustanovil *Ljubljanski škofijski list* in 43 novih župnij. Udeležil se je I. vatikanskega cerkvenega zbora, 13. julija 1873 pa je posvetil ribniško župnijsko cerkev.³

Po predčasnem odstopu škofa Vidmarja je ljubljansko stolico zasedel Janez Zlatoust Pogačar, ki je bil ljubljanski škof v letih 1875–1884. Ob nastopu je razglasil, da morajo duhovniki z vsestransko izobrazbo, ljubeznijo in lepim zgledom svet pridobiti za Kristusa. Uvedel je pastoralne konference in župniške izpite ter povečal število župnij. Bil je velik rodoljub.

Za njim je na ljubljanski škofijski sedež prišel Jakob Missia, ki je škofijo vodil do leta 1898, ko je bil imenovan za goriškega nadškofa in postal prvi slovenski kardinal. Njegovo življenjsko vodilo je bilo: vse prenoviti v Kristusu. S krščanskimi načeli je treba prekasiti narodno življenje, očistiti verovanje vseh nekrščanskih primesi in ga prepojit s čistim naukom, da bodo dejanja vedno in povsod zares krščanska, sad čiste vernosti. Zato je hotel imeti složno, gorečo in požrtvovalno duhovščino. Missijevo pastoralno delovanje je zajelo najrazličnejša področja cerkvenega in javnega življenja. Njegov škofovski vpliv je presegal zgolj ljubljanski okvir, saj je bil tajnik avstrijskega episkopata in je tako soustvarjal cerkveno politiko v državi. Duhovnost klera je pospeševal z uvedbo sodalitete Presvetega Srca Jezusovega, poskrbel je za povečanje števila redovniških postojank in v Ljubljano poklical jezuite (1887), na Selo v Ljubljani pa

karmeličanke. V času njegovega škofovanja je bilo v škofiji ustanovljenih 13 samostanov. Za katoliško prebujo med Slovenci je začel s katoliškimi shodi. Prvi je bil v Ljubljani leta 1892.

Ko je Missia leta 1898 postal goriški nadškof, je na njegovo mesto v Ljubljano prišel Anton Bonaventura Jeglič, ki je v 32 letih škofovanja dal ljubljanski škofiji neizbrisen pečat. Njegovo škofovsko geslo je bilo: Po Mariji k Jezusu! Hotel je, da se vse življenje prepere s katoliško mislijo in versko močjo. Duhovnikom je vsako leto namenil posebno poslanico, uvedel redne konference dekanov in znova oživil škofijske sinode. Z enako skrbjo je oblikoval versko podobo raznih stanov. Pisal je knjige, razširjal Marijine družbe, v škofiji uvedel čiščenje sv. Rešnjega telesa, leta 1905 ustanovil zavod sv. Stanislava, nadaljeval s katoliškimi shodi ter omogočil vrnitev cistercijanov in kartuzijanov, katerih samostane je ukinitil Jožef II. Na Rakovnik so v njegovem času (1901) prišli salezijanci. Z Jegličem Cerkev v škofiji postane ne le verska, ampak tudi družbena sila.⁴

Če hočemo razumeti določene zapise Franca Dolinarja, ki je bil dekan v Ribnici v letih 1896–1913, in Antona Skubica (dekan od 1914 do 1940), je treba omeniti tako imenovano ločitev duhov v začetku devetdesetih let 19. stoletja. Ta ločitev je pripeljala do nastanka dveh glavnih političnih strank: Katoliške narodne (od leta 1905 Slovenske ljudske stranke) in Narodno-napredne. Z delovanjem v Slovenski ljudski stranki so si laiki in kleriki prizadevali, da bi Slovenci dosegli večjo zrelost na vseh ravneh družbenega življenja, oziroma so skušali zagotoviti politične, gospodarske, socialne in druge pravice slovenskega človeka in naroda. Uspeh vsake stranke je vselej odvisen tudi od njenega organiziranja na terenu. Tu so bili duhovniki temeljni dejavnik, saj so pogosto vodili strankine krajevne odbore ter tako skrbeli za njeno uveljavitev med ljudstvom. Velike zasluge za uspeh stranke so poleg drugih gotovo imeli dolgoletni voditelji stranke dr. Ivan Šusteršič (rojen 29. 5. 1863 v Ribnici), njen ljudski tribun Janez Evangelist Krek (kaplan v Ribnici 4. 6. 1892–29. 8. 1892) in knezoškof Anton Bonaventura Jeglič, pod čigar pokroviteljstvom je stranka delovala.⁵

Jeglič je sicer vedno poudarjal, da noče posegati v taktiko stranke, ampak hoče paziti, da bo ta pri svojem delovanju ohranjala krščanska načela. V svojem dnevniku zapiše: »Nikdar pa nisem hotel stopati preveč v ospredje, tudi nisem kaj omejeval gibanja naših prvakov, akoravno nisem vselej odobral vsega, ampak sem le na to pazil, da se ne bi pogazila krščanska načela: iz razloga, da se naši stranki ne bi mogel očitati klerikalizem.«⁶ Veliko je bilo napisanega v zvezi z Je-

³ Kronika: »13. julija. Šesto nedeljo po binkoštih to je 13. julija 1873 je bila nova farna cerkev v Ribnici z velikim oltarjem vred od prevzvišenega g. škofa Jerneja Vidmarja, kateri so do izvoljenega novega škofa še službo opravljali, posvečena. Replikvije svetnikov v velikem oltarju so: sv. Kasta, Fortunata in Sekunda.«

⁴ Tekst o ljubljanskih škofih je povzeten po: Kralj, Versko in cerkveno življenje, str. 184.

⁵ Juhant et al., Katoliško gibanje, str. 274.

⁶ Otrin in Čipić Rehar (ur.), Jegličev dnevnik, str. 458.

gličevo podporo majniški deklaraciji leta 1917. S tem je spodbudil veliko deklaracijsko gibanje za združitev jugoslovanskih dežel. Jeglič je spoznal, da od avstrijskih oblasti ni pričakovati naravnih pravic narodov in da je država pred razpadom. Nasprotno pa je bil dr. Šusteršič fanatično lojalna do habsburške dinastije in avstrijanstva. Seveda je bil do oblasti tudi kritičen. Spričo razdora med njim in dr. Krekom zaradi njegove zagledanosti v ohranitev avstrijske monarhije je nastala velika škoda.⁷

Razdor med škofom Jegličem in dr. Šusteršičem se je poznal tudi med duhovniki. To je razvidno tudi iz *Kronike župnije Škocjan*, ki opisuje, kako je prišlo do razdora med dekanom Antonom Skubicem in škocjanskim župnikom Janezom Jerebom.⁸

Pisci ribniške župnijske kronike

Martin Skubic

Rodil se je 9. novembra 1814 v Veliki Stari vasi, župnija Polica pri Grosupljem. Ljudsko šolo je obiskoval v Ljubljani, gimnazijo v Novem mestu in bo-

Dekan Martin Skubic
(*Skubic, Zgodovina Ribnice*, str. 212).

goslovje v Ljubljani. V duhovnika je bil posvečen 5. avgusta 1839. Njegovo prvo duhovniško mesto je bilo v Semiču, kjer je bil subsidiarij in tretji kaplan. Tu je ostal devet mesecev, nato pa je odšel za kaplana in kateheta v Metliko. Zatem je bil kaplan v Kočevju, kjer je ostal šest let. Leta 1849 je postal administrator v Črnomlju ter leta 1852 župnik in dekan v Semiču. 14. oktobra 1868 je prišel v Ribnico kot župnik in dekan.

Njegov tretji naslednik na župnijskem in dekanatskem sedežu Anton Skubic ga opiše takole:⁹

»V Ribnici je dobil novo cerkev sicer dozidano, vendar še čisto prazno. Dne 8. 11. istega leta je bila blagoslovljena, potem pa jo je bilo treba opremiti. Misli je bilo treba najprej na nov veliki oltar. Res so naročili lep, slogu primeren kamenit oltar pri Ign. Tomanu v Ljubljani. Kipe svetnikov je napravil sloveči France Zajec, oltarno sliko sv. Štefana, papeža in mučenca, pa Franc Globočnik, profesor na višji realki v Ljubljani, ki pa se je pozneje pod dekanom Francetom Dolinarjem umaknila novi Groharjevi sliki. Pribodnje leto si je omislil nov križev pot, ki ga je po Führihu slikal Matija Koželj v Kamniku. Dne 25. 5. 1875 sta bila blagoslovljena nova stranska oltarja. Izdelal ju je Matelič, delovodja pri vdovi rajnega kamnoseka Ign. Tomana. Kipe sv. Jožefa, sv. Antona Pušč., sv. Neže in sv. Uršule je izvršil podobar Zajec iz Ljubljane. Oltarni sliki Marije rožnovenske in sv. Janeza Ev. je slikal slikar Wolf iz Ljubljane. Veščaki trdijo, da je slika sv. Janeza Ev. eno najboljših Wolfovih del.

Dne 13. 7. 1873 je škof Jernej Vidmar posvetil ribniško župnijsko cerkev in glavni oltar. Pripeljal je s seboj za veliki oltar svetinje sv. Kasta, Sekunda in Fortunata. Naslednji dan pa je birmal 908 birmancev. Leta 1874 je dobila cerkev nove orgle, ki jih je izvršil France Goršič v Ljubljani. Delo je za tisto dobo krasno in je še sedaj dobro ohranjeno. Ker je eno največjih Goršičevih del, so jim na prošnjo župnijskega urada (to je dekana A. Skubica!) prizanesli tudi ob prvi svetovni vojni, da niso pobrali piščali, dasi je v ta namen že prišel v Ribnico vojaški odposlanec, pa se je dekanu vendarle posrečilo zadnji trenutek preprečiti vandalsko dejanje. Leta 1878 je bil za Veliko noč postavljen nov božji grob, delo Janeza Gosarja iz Dupelja, dekoracije pa je slikal slikar A. Jebačin. Istega leta so se postavile na korih tudi bronsirane mreže iz littega železa, ki jih je izdelala kneza Auersperga livarna na Dvoru pri Žužemberku, postavil pa jih je ključavničar Anton Kersnič iz Hrvače.

Leta 1880 je dal dekan Martin Skubic poslikati presbiterij. Delo je na presno izvršil sloveči slikar Wolf (r. 1825, u. 1885). Na okroglem oboku vidiš presv. Trojico, pred njo pa ob vsaki strani prelepo skupino angelov, ki obdajajo troedinega Boga. Na stranskih stenah presbiterija so slike štirih evangelistov ter podobi Mojzesa in sv. Janeza Krst. v naravni velikosti na zlati podlagi. Nižje pa so v krogih (medaljonih) doprsne slike cerkvenih očetov sv. Ambroža, sv. Avguština, sv. Hieronima

⁷ Prim. Juhant et al., *Katoliško gibanje*, str. 275–277.

⁸ Prim. Škulj, *Jerebova kronika*, str. 406–409.

⁹ Skubic, *Zgodovina Ribnice*, str. 211–217.

in sv. Gregorija. Naj na tem mestu še pristavim, da je slika Brezmadežne, ki visi ob Marijinih praznikih in pobožnostih v glavnem oltarju, tudi Wolfovo delo.

V spomin na sv. misijon, ki se je obhajal leta 1883, je dal dekan Martin Skubic napraviti veliki zvon, imenovan misijonski zvon ali misijonar. Tehtal je 35 starih stotov in 71 funtov. Pogoltnila ga je I. svetovna vojna.

Zadnje večje delo, ki ga je izvršil Martin Skubic, pa je bilo slikanje prečne ladje l. 1890. Kakor pridna čebelica je zbiral več let na tihem, za tako delo potrebno vsoto tako da so farani, ko je bilo delo dovršeno, kar čudili, kje je dobil zopet toliko denarja. Glavna opora mu je bila gotovo bratovščina sv. Ursule, ki šteje v Ribnici lepo številno udov. Delo je srečno izvršil slikar Matija Koželj iz Kamnika.

Kakor za lepoto župnijske cerkve je Martin Skubic skrbel tudi za dostojnost podružnic; pri vseh je dal napraviti velika dela, tako da ima le malo kaka župnija tako lepe podružnice, kakor jih ima ribniška.

Kakor za lepoto hiše božje tako je Martin Skubic skrbel tudi za duševno lepoto svojih župljanov. Bil je prvi, ki je bil prost vsega janzenističnega duha; zato je vneto deloval kot dušni pastir, bolj z ljubeznijo kot s strogostjo. Širil je razne bratovščine in družbe, kakor: Bratovščina sv. Ursule, tretji red sv. Frančiška, družbe treznosti, bratovščino Naše ljube Gospe, Dejanje sv. Detinstva itd. Leta 1883 in 1887 je poskrbel za sv. misijon, leta 1890 pa vpeljal 40-urno pobožnost v predpustnih dnevih, ki rodi vsako leto krasne duhovne sadove. Bil je velik prijatelj šole in šolske mladine; zato je bil že v Semiču in nekaj časa tudi v Ribnici okrajni šolski nadzornik. Takoj ob svojem nastopu je začel spisovati župnijsko kroniko, kamor je zapisoval vse važnejše dogodke v župniji prav do svoje smrti. Krasila ga je izredna gostoljubnost, usmiljenost do revežev, skromnost in ponižnost, vestnost v uradnih poslih, gibčnost peresa in odločnost, kadar je bilo potrebno braniti Cerkev in njene pravice.

Bil je mnogokrat odlikovan. Kot dekan je postal obenem škofov duhovni svetnik; leta 1885 častni občan ribniški, 1886 častni kanonik ljubljanskega stolnega kapitulja. Sam Bog pa ga je odlikoval s tem, da mu je dal srečo 4. 8. 1889 peti zlato mašo. Leta 1890 je dobil viteški križec Franc Jožefovega reda za mnogotere zasluge v cerkvi in šoli.

Po pardnevni boleznini je dekan zatisnil svoje oči dne 9. 4. 1891 ob 3. zjutraj. Kako je ljudstvo ljubilo svojega dušnega pastirja, je pričal ganljivo jok ob njegovem pogrebu 11. 4. Ribničani ga ne bodo pozabili in še danes nabajaš po mnogih hišah njegovo sliko. Grobni napis pa omenja njegovo delo potomcem z reki: *Gospod, ljubil sem lepoto tvoje hiše. Ps 25, 8 – dajal je ubogim, njegova pravičnost ostane vekomaj. 2 Kor 9, 9.*

Martin Skubic je bil zvest zapisovalec raznih obnovitvenih del, pobožnosti, dogodkov, pa tudi požarov in drugih nesreč. Nikjer pa ni njegovega lastnega komentarja, ampak samo zvesto poročilo.¹⁰ Navedi-

mo opis velikega požara 8. julija 1887, kot ga je opisal dekan Martin Skubic:

»8. julija. Zvečer ob 8. uri velik požar v Ribnici. Zanetil je neki France Pucelj stavbarski pomagač pri Pazarju; skedenj in hlev obenem – pogorele so vse hiše proti Pildarju na desni in levi strani zunaj notarjeve – in potem od Burgerja proti trgu nazaj do Debelakove hiše (Jože Pelc h. št. 47). Škode blizu 80000 gld. 29 hiš je pogorelo in od h. št. 52 proti Gorenji vasi vsa poslopja. Gospod Rudež so takoj pripustili 53 hoj posekati pogorelecem. Svitli cesar Franc Jožef so darovali 500 f in deželni odbor ravno toliko. – Ljubljanska branilnica (nemškutarka) ni dala na prošnjo nobenega vinarja. G. Rudež Teodor je dovolil, da se med njegovim vrtom, Pungert imenovan, naredi novo cesto in nad hišami od h. št. 70 do trškega mlina zasežene zemlje so vzeli le 3 gld. in od gmajne pri Pilderju do h. št. 70 so dovolili zid tako predstaviti, da je cesta med h. št 70 in nasprotno Zottarjevo h. št. 62 en seženj širša postala brez vse plače.«

Martin Povše¹¹

Župnik in dekan Martin Povše se je rodil v Št. Juriju pod Kumom 11. novembra 1833. V mašnika je bil posvečen v nunski cerkvi v Ljubljani 26. julija 1859. V Št. Lovrencu ob Temenici je kaplanoval do jeseni 1860, na Čemšeniku do leta 1863 in v Polhovem Gradcu do leta 1868, župnikoval pa v Rakitni do 9. februarja 1876, ko so ga umestili v župnijo Senčur pri Kranju. V župnijo Ribnica je bil umeščen 20. oktobra 1891. Tja je prišel 11. novembra, na svoj godovni dan, in bil naslednji dan slovesno umeščen.

Martin Povše Ribničanom sprva ni bil nič kaj po godu, ker je bil majhne postave. Sam piše v kroniki:

»10. 3. 1895 Ta dan je bilo po ukazu knezoškofijstva izpostavljeno sv. Rešnje telo v javno češčenje, da bi Bog odvrnil nadaljnjo sneženje in kake silne povodnji vsled velikega snega. Sneg je namreč padal dan na dan. Padlo ga je tako visoko, da se je dekanu M. Povšetu, ko je hodil iz župnišča skozi vrt v cerkev, videl samo čop ob bireta. Seveda dekan pa je bil tudi mož majhne postave in šibak, tako da že zaradi tega Ribničanom, ki so dokaj izbirčni, ni imponiral in ni bil kdovekaj priljubljen. Pri prvem snidenju in pogledu so godrnjali Ribničanje, češ, čemu nam pošiljajo takega 'ministranta' za dekana. A dekan Povše, ko je o tem zvedel, jim je dobro zasolil ob priliki na prižnici: 'Pomnite, da mož se ne meri od pete do glave, ampak od oči do vrh glave t. j. po čelu in razumu.'«

V času dekana Povšeta je bila odprta »Dolenjska železnica«. O tej pomembni pridobitvi za Ribniško dolino je v kroniko zapisal:

Lesar napisal knjižico *Življenje in delovanje rajnega gospoda Martina Skubica, častnega kanonika, dekana in župnika ribniškega, knezoškofovskega konzistorijalnega svetovalca, viteza Franc Jožefovega reda, i. t. d* (Ljubljana, 1892).

¹¹ Zapis o dekanu Povšetu je povzet po Skubic, *Zgodovina Ribnice*, str. 218.

¹⁰ O življenju in delu Martina Skubica je ribniški rojak dr. Jože

Dekan Franc Dolinar, zgoraj desno (Digitalna zbirka Muzeja Ribnica: Družina Pakiž. Original v zasebni lasti).

»27. 9. 1893 Se je otvorila nova 'Dolenjska železnica' proga Ljubljana–Novo mesto in Ljubljana–Kočevje v veliko veselje našega prebivalstva, kajti doslej so se morali Ribničanje voziti v Ljubljano le s pošto, in so porabili za en obisk Ljubljane 2 ali več dni.«

Velika pridobitev je bil tudi vodovod, ki so ga slovesno odprli leta 1894:

»7. 6. 1894 Po sklepu odbora za slovesno otvarjenje novega vodovoda ribniškega se je ta slovesnost vršila v četrtek, dne 7. junija. Cerkevni del te slovesnosti je bil ta-le: Ob 9. uri je bila slovesna sv. maša z leviti, potem je bilo na trgu pri velikem vodotoču blagoslovljenje naprej vode studenčnice, potem vodovoda in vodotoča. Na to so pevci zapeli kratko pesem. Po petju je bil kratek pozdrav došlih p. n. gospodov dostojanstvenikov in drugih gostov. Po tem govoru je najimenitnejši in najvišji g. dostojanstvenik vodovod otvoril in izročil javni porabi. Potem so se vsi podali zopet v cerkev, kjer so zapeli *Te Deum* v zahvalo, da se je delo srečno končalo. – Necerkevni del slovesnosti pa je bil – javni ples pod lipo. – Vodovod se je napeljal tudi v faroško vežo.«

6. julija 1895 se je peljal v Drago na vizitacijo in se ob slabem vremenu prehladil. Zdravja je iskal na Rovih na Gorenjskem; naposled je šel v Rudolfinum v Gorico, kjer je ostal do 13. februarja 1896. V kroniki je zanimiv zapis ob odhodu na zdravljenje:

»Ganljivo se je za ta čas poslovil od svojih faranov z besedami: 'Dragi Ribničanje! Da si zdravje okrepim, morem se za nekaj tednov po nasvetu zdravnikov v kraj milejšega podnebja podati. Priporočam se vam v molitev, da se preje čvrst in zdrav povrnem med vas. Obnašajte se ta čas pošteno pametno in nesvarljivo, da, ko se povrnem, ne bom nobenih napačnosti od Vas slišal.'«

Dekan Martin Povše je umrl 29. aprila 1898. Tudi

on je bil vesten zapisovalec dogodkov, ki jih ni komentiral. Tako je tudi njegova kronika podobna kroniki Martina Skubica.

Franc Sal. Dolinar¹²

Po dekanu Martinu Povšetju je ribniško župnijo dobil Franc Dolinar, dotlej župnik v Horjulu. Rodil se je 24. januarja 1841 pri Sv. Križu v župniji Poljane nad Škofjo Loko. V mašnika je bil posvečen 1. avgusta 1863. Kot kaplan je deloval v Dragatušu, Velikih Laščah in Horjulu, kjer je bil pozneje tudi župnik, tako da je tam služboval skupno 28 let. 27. oktobra 1896 je bil umeščen v župnijo Ribnica. V Ribnici so ga z velikim slavljem sprejeli 11. novembra, štiri dni zatem pa se je župljanom predstavil v cerkvi; ob tej priložnosti je imel govor kanonik Sušnik iz Ljubljane.

Dolinar je bil izboren dušni pastir; posebno je ljubil spovednico, kaplani so ga nazivali le za »očeta«. Božjo službo je opravljal natančno in je veliko storil za olepšavo cerkve; v letih 1907 in 1908 je dal poslikati še glavno ladjo in na novo pobeliti cerkev od zunaj. Prenovil je podružnico Sv. Frančiška, kjer je dal leta 1902 postaviti nov marmornat veliki oltar in prekriti cerkev. Prenovil je tudi podružnico sv. Ane. Pod njegovim vodstvom se je veliko storilo na podružnici v Goriči vasi in pri Sv. Križu; tamkajšnja prenovljena kapela božjega groba je njegovo delo. Leta 1909 je dal sezidati popolnoma novo cerkev na pokopališču v Hrovači, le zvonik je ostal stari. To delo oznanja kronogram »Parce MlserIS hiCCe DefVnCtIs«

¹² Zapis o dekanu Dolinarju je povzet po Skubic, *Zgodovina Ribnice*, str. 219 sl.

(Prizanesi revežem tukaj umrlim) (1909). V času njegovega pastirovanja je bila v Ribnici ustanovljena mladeniška in deklška Marijina družba, tretji red sv. Frančiška, katerega udje so bili prej vpisani po drugih župnijah. Leta 1911 je Dolinar oskrbel sv. misijon. Malodane vse cerkve ribniške župnije so dobile pod njim nova bandera.

Ob 60-letnici vladanja cesarja Franca Jožefa I. leta 1908 je Dolinar dobil viteški križec Franc Jožefovega reda, v začetku 1909 pa je postal častni kanonik ljubljanskega kapitlja. 3. avgusta 1913 je obhajal zlato mašo hkrati s svojima tedaj še živječima sošolcema Karlom Klinarjem, upokojenim duhovnikom pri Novi Štifti, in Henrikom Dejakom, bivšim in upokojenim župnikom v Vrhpolju pri Vipavi, ki sta zlato mašo obhajala pri stranskih oltarjih, skupaj pa so zapeli zahvalno pesem. Ob tej priložnosti je Marijina družba dekanu Dolinarju poklonila šopek cvetlic, med katere je bilo vpletenih 27 zlatnikov po 10 kron, duhovščina pa mu je podarila lepo zvezdo, na kateri je bilo v spomin 50-letnice vžitih 50 ogrskih cekinovi po 10 kron.

Po zlatomašni slovesnosti je dekan Dolinar precej oslabil. Kot novomašni govornik se je 11. avgusta 1913 na Velikih Poljanah prehladil ter si nakopal naduho in vodenico, ki ga je spravila pod zemljo. 22. septembra 1913, dober mesec po zlato maši, mu je ob 1. uri popoldne zapel mrtvaški zvon. Ljudstvo je kar navalilo na župnišče, ko je izvedelo za žalostno novico o smrti priljubljenega pastirja. Pogreb 24. septembra je bil veličasten. Vodil ga je generalni vikar Janez Flis, pridigal pa je dr. Jožef Lesar, častni kanonik in ribniški rojak, ki mu je govoril tudi na zlato maši; pokojnika je na zadnji poti spremljalo 60 duhovnikov. Svoje malo premoženje je v oporoki zapustil župnijski cerkvi, »svoje spovedance, katerih ni malo«, pa je prosil, naj zmolijo zanj kak rožni venec.

Dekan Franc Dolinar je rednemu zapisovanju dogodkov, praznovanj in obnov dodajal sočne komentarje, zaradi česar je kronika zanimiva. Že na samem začetku piše:

»11. 11. 1896 Ta dan je bil z velikim slavljem sprejet novi župnik in dekan Franc Dolinar. Pripeljal se je ob ½ 4. uri z vlakom iz Ljubljane. Na kolodvoru je bil sprejem velikanski. Velika množica ljudstva z inteligenco vred mu je šla v sled nasproti. Zlasti se je odlikovala dolga vrsta deklet v narodnih nošah. Pot do farovža je bila na novo posuta s peskom, mlaji so stali ob tej poti in topiči so pokali. Toda ne malo se je zavzel novi dekan, ko mu kmalu nato nekdo prinese račun naj plača pesek, s katerim so mu pot posuli; za njim pride drugi z računom, ki je pesek vozil; kmalu za njim se prijavi tretji, ki je pesek dal; četrti je zahteval plačilo za mlaje, peti za smodnik in streljanje. O drugih pa naj zgodovina molči. Novi dekan je rade volje saldiral vse račune, a dobil seveda zelo neugodne vtise o značaju ribniškega ljudstva.

11. 8. 1898 Danes obhaja družba sv. Cirila in Metodova veliko skupščino v Ribnici. Na prošnjo družbenega

vodstva se opravi ob ½ 10 uri tiba sv. maša, potem pa je skupščina v hotelu A. Arko. Trg je krasno dekoriran, poseben slavolok na kolodvorski ulici ugaja.¹³

26. 2. 1900 je prišel v Ribnico k sklepu sv. misijona g. knez in škof Anton Bonaventura Jeglič, ki je spovedoval, ter z govorom in slovesno procesijo zaključil prekorišno pobožnost. – Dekan Fr. Dolinar je k tej procesiji povabil tudi uradnike, ki pa se povabili niso odzvali. Zato dekan od slej naprej uradnikov ne vabi več k cerkvenim slovesnostim, ampak se samo oznanijo na prižnici (cesarsko mašo pa jim dekan samo 'naznani'). Nekaj časa so uradniki postrani gledali, ker jih dekan ni vabil in se cerkvenih slovesnosti in procesij niso udeleževali, dasi so bili v cerkvi zanje prostori vedno pregrnjeni. Ko so pa videli, da jim utegnejo 'uniforme' v omarah spletneti, če jih ne bodo nosili, so se čez par let zopet oblekli in prišli k procesiji. In sedaj hodijo brez 'povabila', samo na oznanilo s prižnice.

17. 2. 1901 Knezoškof Anton Bonaventura je izdal nov red za cerkvene sedeže. Dekan ga je začel izvrševati, toda završalo je po fari. Malkontenti so šli v škofijo se pritoževati, kjer jim je bilo res tudi ugodeno. Glavni vzrok, zakaj se jim je ugodilo, je bil ta, ker so Ribničanje trdili, da se je posameznim hišam ob zidanju nove cerkve za njihovo veliko prispevanje in vožnjo zagotovil sedež v cerkvi. Zato so se možje sešli dne 17. 2. k razgovoru v župnišču ter so napravili svoj red, kakršnega so po večini sami hoteli. Radi tega je vedno mnogo nereda in sitnosti pri oddajanju cerkvenih sedežev, ker bi vsak za par vinarjev imel rad sedež zase in svoje potomce za večne čase.

19. 5. 1901 Od raznih strani se je prijaviła želja, da bi ljudje imeli radi lesen pod po cerkvi, da bi jim ne bilo treba po zimi zmrzovati. Zato se je oznanilo, naj tisti, ki imajo dosti lesa, pripeljejo kak 'krclj' v ta namen. Najprej so nekateri sami po sebi to obljubili. Ko pa je bilo treba krclje pripeljati, sta pripeljala dva vsak po en droban krcljiček – in nič več. Ker teh dveh krcljičkov ni bilo mogoče razžagati tako na drobno, da bi se pokrilo 300 m/2 po cerkvi je vsa stvar zastala.

Leto 1902 Za stol na zvoniku pri sv. Ani (glej 16. 11. 01) so jeli nabirati doneske naši rojaki Amerikanci in so v svoji darežljivosti nabrali 3148.86 K. S tem velikodušnim darilom bi se cerkev zelo lično uredila, seveda predvsem zvonik popravil. Prebivalci lastne podružniške občine namreč iz Gorenje vasi, Lazov, Zapuž in Brega so bili pa predvsem dolžni kaj prispevati za popravo svoje podružnice in bi po najmanjšem morali dati vožnjo in sploh tlako zastonj, – in podružnica bi

¹³ O shodu v Ribnici je Zgodnja Danica leta 1899 objavila poročilo v treh nadaljevanjih (št. 41, 42 in 45), ki ga je napisal nadučitelj Josip Levičnik. Slavolok na Kolodvorski ulici je tudi nanj napravil velik vtis: »Omeniti moram tudi originalnega slavoloka pri vhodu v trg, o katerem so vedno veseli Ribničanje hoteli dokazati, da smo v deželi 'sube robe, rajt in račet, loncev in brent'. Lesni trgovec g. Matej Pakiž je namreč iz samih obovod, sit, rešet, žlic, putribov in drugih domačih lesnih proizvodov sestavil visok slavolok, ki bi vzbujal pozornost v vsaki razstavi. Vse je hvalilo to originalno misel« (Zgodnja Danica, 13. 10. 1899, št. 41, str. 52).

bila v ugodnih premoženjskih razmerah. Toda, kakor hitro so izvahali, da so Amerikanci poslali nekaj novcev, je hotel biti vsak voznik in vsak tlačan iz teh doneskov mastno plačan – secundum naturam Ribnicensem magnimodo egoisticam. Tako, mesto da bi cerkvi kaj dali, so od nje imeli masten dobiček. Na ta način so težko v Ameriki prisluženi novci pošli, pograbili so jih domačini in podružna cerkva je ostala na dolgu. Popravljen pa je vendar le – Deo gratias!

9. 11. 1902 je bilo slovesno posvečevanje novega kamenitega velikega oltarja v podružnici sv. Franciška.

8. 11. popoldne se je pripeljal presvetli g. knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič iz Ljubljane in prinesel svetinje, ki so se vzdale v oltar. Ob 5. uri popoldne istega dne so se prepeljale svetinje k sv. Francišku, drugi dan (9. 11.) pa je knezoškof pri sv. Francišku izvršil slovesno opravilo. Oltar je fiksni. S takim oltarjem se more ponasati malokatera podružnica v škofiji; tudi mnogo farnih cerkev bi ji zavidalo. Ravno takrat je bila tudi cerkev sama popravljen; isto tako so se novi kovinski svečniki omislili. Oltar je delo kamnoseka Toman iz Ljubljane, slika sv. Franciška v oltarju pa je izvršil slikar Jebračin iz Ljubljane. Vse delo je dokaj stalo; stroški so se pokrili s tem, da so se sosesčani zavzeli plačati vsak svoj del; nekaj so nabrali in poslali Amerikanci, tudi presvetli g. knez in škof je prispeval svojih 100 K. Kamnoseku Tomanu se je plačalo za delo 3132.26 K.¹⁴

13.–16. 2. 1904 (to je: pustne dni) se je vršila kakor prejšnja leta 40–urna pobožnost v čast sv. Rešnjemu telesu. Sv. zakramente je prejelo do 3000 vernikov. S prižnice so duhovniki prosili, naj se ob tej priliki opustijo pustne norčije. Kljub temu so nekateri ribniški divjaki maskirani letali po trgu in zvonili z velikim zvoncem ('burovžen'). Na pepelnici dan so z pokopavanjem 'pusta' smešili cerkvene obrede in peli: 'Ti ga boš pil, jaz ga bom pil, tebant bo pa sline cedil.' Zato so bili na tožbo državnega pravdnštva kaznovani. – List Slovenski narod je nato očital, koliko duhovniki ob tej priliki popijejo in pojedjo ter da hodijo samo 'žret' v Ribnico. Zato so sosednji duhovniki dejali, da ob takih prilikah več ne pridejo v Ribnico 'žret'. Duhovniki so ob teh dneh spovedovali 14 ur na dan. Ker gostilničarji in trgovci, ki so ob tej priliki največ dobička imeli, proti temu pisanju niso protestirali in so še naprej Slovenski narod podpirali, se je sklenilo opustiti pobožnost, zlasti

ker so nekateri očitali, koliko morajo dati za pobožnost pri ofru, dasi letos ni prišlo nič več nego 34 gl. Zato: pobožnost in ofer odpade.

4.–7. 3. 1905 Pustni dnevi so: 40–urna pobožnost letos izostane (vide lansko to časno opombo). Po trgu norijo pustne šeme, kakor druga leta. Trgovci in gostilničarji vzdihujejo, ker ni omenjene pobožnosti, torej tudi ne mastnega zaslužka. Drugi ljudje pa molčijo.

1. 5. 1905 To leto so se uredile šmarnice po določilih škofjske sinode. Doslej so se obhajale od leta 1898 tako, da je bila zjutraj sv. maša coram Exposito, zvečer pa branje in litanije. Sedaj pa se je opustilo zjutraj izpostavljanje Najsvetejšega. Stare ženice svojega dela željne, so s svojim pomožnim zborom nekaj časa regljale, potem pa je nastal mir.

12. 8. 1905 je treščilo na Bregu v znamenit hrast ob glavni cesti. Ta hrast je bil velikan in je meril v obsegu 8 metrov. Rastel je baje po sodbi izvedencev 1000 let. Strela ga je vžgala, da je od znotraj stlel in so ga morali podreti. Kupil ga je od Rudeža Franc Križman, mesar in gostilničar v Ribnici, da s častiljivim starčkom kuba 'ajmoh'. Sic transit gloria mundi!

V času župnikovanja dekana Dolinarja je Ribnico zaznamovala velika pridobitev: elektrika. O tem sam piše:

»Koncem marca 1909. Ribniški ključavničar Jakob Oražem h. št. 110 se je ojunčil in podvzel parno elektrarno. Koncem marca so se že po trgu in privatnih stanovanjih zasvetile žarnice. Župnišče je bilo eno prvo poslopj, ki je dobilo moderno razsvetljavo. Čez par mesecev se je napeljala elektrika tudi v župno cerkev. V cerkvi je čez 100 žarnic in ena obločnica. Naprava je stala krog 2500 K, brez obločnice, ki je veljala krog 280 K.«

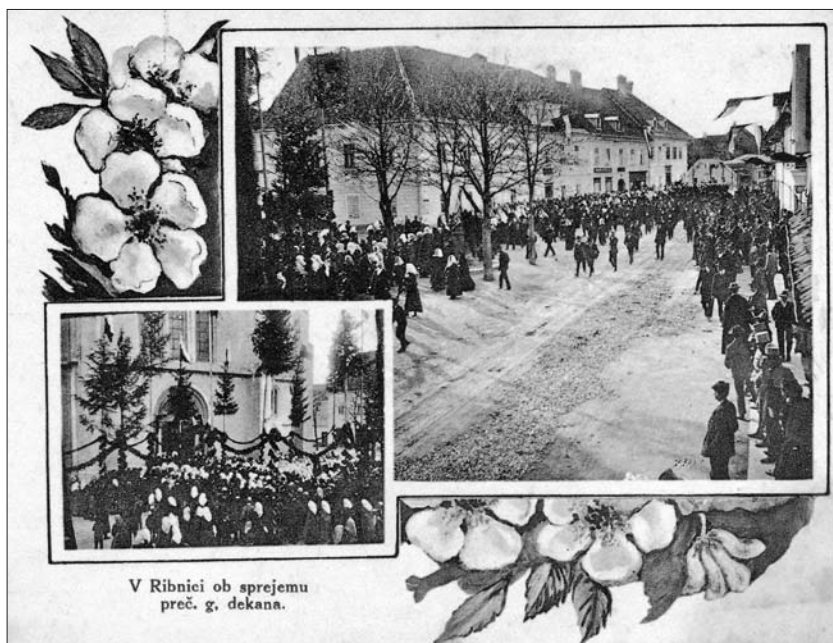
Tudi »politika« je bila pod dekanom Dolinarjem vključena v kroniko.

»12. 10. 1905 Danes je bila konkurenčna obravnava za popravo župne cerkve v Ribnici. Stala bo vsa poprava krog 14.000 K. Obravnava se je izvršila prav v redu; nihče drugi ni ugovarjal, le graščak Anton Rudež je nekaj mrmral. Dekan bi bil že davno rad cerkev popravil, pa se mu je smililo ljudstvo, ki mora sezidati novo šolo, novo cerkev v Hrovači, in ima že itak stroškov ogromno. Liberalci pa so dekana v svojih časnikih napadli, da pusti cerkev razpadati, in to je bila lepa prilika, da se je vpeljala hitro konkurenčna obravnava. Povzročil je namreč ni dekan, ampak liberalci s svojim strupenim jezikom.

26. 12. 1905 je bil v dvorani hranilnice in posojilnice političen shod Slovenske ljudske stranke ob priliki dopolnilne volitve za deželni zbor vsled smrti Primoža Pakiža. Udeležba je bila tako velikanska, da udeleženci niso mogli vsi v dvorano. Pridrli so tudi nasprotniki iz Sodražice in Loškega potoka, katerim se je posrečilo shod popolnoma razbiti. Nato se je vršil zaupen shod 300 mož na prostornem farovškem hodniku.

25. 2. 1906 V državnem zboru so kanili nekateri brezverci staviti predlog za razdružljivost sv. zakona. Zato so se po vsi državi pobirali podpisi zoper to nakano. V Ribnici se je nabralo podpisov 2913. Nekateri trža-

¹⁴ Otrin in Čipić Rehar (ur.), Jegličev dnevnik, str. 172: »9. November. Sinoči sem prišel v Ribnico, da posvetim nov oltar v podružnici svetega Franciška. Sinoči in danes kljub dežju mnogo ljudi pri svetih zakramentih, hvala Bogu, da imajo verniki do škofa veliko zaupanje. – Dež je prenehal, lahko smo prišli v cerkev, prav lepa je, veliki oltar je popravil, ali bolj večinoma na novo naredil g. Toman. Slika je lično izdelal g. Jebračin. V posrskih oltarjih so slike Mencingarjeve: sveti Janez Nepomuk in sveta Barbara v ječi. – Obred se je lepo dovršil, imel sem primeren govor: trajalo je od devetih do dvanajstih in en četr. – Popoldne je Marijina družba priredila predstavo, dekleta Sveto Nežo, mladeniči pa igro Kralj Herod. Akoravno je bila prva predstava, vendar se je prav dobro obnesla, kaplana Koblar in Traven sta lepe uspehe dosegla.«

Prihod dekana Antona Skubica v Ribnico 16. aprila 1914 (Zbirka razglednic Muzeja Ribnica, inv. št. 574).

ni, trgovci, uradniki in učitelji se niso hoteli podpisati. Pravice podpisati se je imel vsakdo, nad 14 let star. V ljubljanski škofiji se je nabralo krog 241.000 podpisov za nerazdružnost zakona.

21. 3. 1906 Danes je bila v Ribnici znamenita obravnava. Zidati je treba namreč novo šolo. Ljudstvo hoče imeti novo šolo na starem prostoru tik župne cerkve, nekaj liberalnih tržanov pa jo hoče izriniti od cerkve, ven iz trga ob cesti na kolodvor. Temu so se ljudje silno upirali. Vendar se je posrečilo nekaterim dobiti večino občinskih odbornikov pri skupni seji vseh odborov v šolski občini zato, da se vsaj deška šola zida zunaj trga, deklška pa naj ostane pri cerkvi. Ne da bi se vsa stvar postavno uredila, so jeli kar na lastno pest zidati zunaj trga. Ljudje so temu upirali, podali so več sto podpisov zoper novo stavbo. Dvakrat so šli možje v Ljubljano k deželnemu predsedniku Teodorju Schwarzu.

Dne 21. marca je bila razpisana nova obravnava v Ribnici. Do 400 mož je prišlo k obravnavi, ki so glasno protestirali proti novi zidavi. Deželna vlada v Ljubljani je zvedela, da je na čelu ljudstva, ki protestira, ribniški kaplan Anton Skubic. Zato je poslala viteza Kalteneggerja, deželnega referenta, k kaplanu Skubicu, da ga pregovori. A kaplan se ni hotel za pičico vdati, ampak je odposlanca deželne vlade zavrnil, naj se pogaja z ljudstvom, ki bo šolo plačevalo. Ta je tudi obljubil, da skliče novo obravnavo. Dne 1. junija je šla zopet nova deputacija k deželnemu predsedniku Schwarzu, ki se je takrat mudil v Kočevju. Nato se je vršila res nova obravnava, pri kateri je bila velikanska večina zoper novo stavbo zunaj trga. A kljub temu je deželni šolski svet v Ljubljani nekaterim liberalcem na ljubo odločil, da se zida šola zunaj trga. Ljudstvo se je pritožilo na ministrstvo, pa je bila pritožba odbita. In sedaj se bo šola za dečke prihod-

nje leto zidala dalje – zunaj trga. Ljudstvo pa z neko srdito nevoljo gleda na to novo stavbo.«

V času dekana Dolinarja je prišlo do večje politične diferenciacije, kar se pozna tudi v kroniki. Če sta bila Martin Skubic in Martin Povše zgolj kronista, je Dolinar že komentator raznih dogodkov, pa naj gre za odnos do ljudi ali za različne politične poglede. Delitev duhov je privedla do nastanka dveh vodilnih političnih strank in s tem do delitve ljudi v javnem življenju.

Anton Skubic

Anton Skubic se je rodil na Lipoglavu 24. marca 1876, v duhovnika pa je bil posvečen 14. julija 1900 v Ljubljani. Njegovo prvo kaplansko mesto je bilo v Rovtah nad Logatcem (samo 19 dni), nato tri leta v Cerknici, med letoma 1903 in 1907 pa je bil kaplan v Ribnici. Od tu je šel za kaplana na Vrhniko, leta 1909 je prevzel župnijo Jesenice in od tam je leta 1914 prišel v Ribnico.¹⁵

Njegov prihod v Ribnico ni bil samoumeven in enostaven. Sam piše v kroniki na začetku leta 1914:

»16. april 1914. Ta dan – četrtek po veliki noči – je prišel novi g. dekan Anton Skubic z Jesenic v Ribnico.

S tem je bil glavni boj, ki se je bil vsi zimo, končan. Kajti toliko prerekanja in toliko intrig ni bilo kmalu kje na svetu kakor pretečeni interkalarni čas.

Že pred smrtjo, posebej pa po smrti rajnega g. Dolinarja so ljudje slutili, da aspirira na ribniško mesto neki gospod, ki ga nikakor niso marali že od poprej, ko je tukaj

¹⁵ Podatki so iz njegove knjige: Skubic, *Zgodovina Ribnice*, str. 221.

kaplanoval.¹⁶ Nastala je takoj stranka proti stranki, ki so se tem bolj prostile med seboj, ko je ob enem volilni boj za deželni zbor začel. Ko je bil volilni shod v novembru v naši dvorani in so se postavljali kandidati, se je pokazala grozna needinost, ki si je dala tudi duška v surovem nastopu nekaterih. Vprašanje dekanovo se je pomešalo z vprašanjem kandidata naše stranke.¹⁷ Možje Ribničanje so hoteli takoj od začetka č. g. Antona Skubica za dekana, nekateri tudi za deželnega poslanca. Ker je bila ta needinost tako usodepolna je izjavil g. Skubic, da on noče biti kandidat za deželni zbor.¹⁸ S tem je ta needinost odpadla, če ravno je ostala še druga: Kdo bo naš deželni poslanec: ali Šimčev iz Jurjevice ali Petrov iz Goriče vasi. Šele prihod gospod dr. Šušteršiča iz Ljubljane je napravil nekako edinost s tem, da je bil proglašen Šimčev iz Jurjevice za kandidata. Izvolitev dekana s strani vlade odložena ravno radi teh deželnih volitev in domačih preprirov na poznejši čas. Ribničanje pa so si prizadevali, da dobe tolikanj priljubljenega g. Antona Skubica za dekana, in zato so večkrat prosit šli v škofijo. Tu so pa zavzemali nekateri gospodje župniki naše dekanije in še celo kaplani, popolnoma nasprotno stališče: delovali so z vsemi sredstvi zoper g. Skubica, nabirali med seboj podpise in tako vnaprej, da je bilo joj. Nehalo je vse medsebojno občevanje, farovžna ribniškega so se izogibali, konference sodalitatitatis so bile jako napete. Ljudje so se zgražali: kakšno sovražstvo in kakršna zavist je med duhovniki. Da se malo spozna napetost le mali dokaz. Ribničanje so rekli, če pride gregorjski gospod za dekana, mu zaklenejo cerkvena vrata. Nasprotno pa so se gospodje med seboj zavzeli, da če bo g. Skubic dekan in bi prišel na vizitacijo k njim, ne bi mu kosila dali v farovžu, ampak ga poslali v kako gostilno, v Ribnici pa ne bi po konferencah nikdar v farovžu jedli. Po vseh teh strašnih homatijah naj dalje počí glas, da je c. kr. vlada kot patrona ribniške fare prezentirala č. g. Ant. Skubica za župnijo ribniško. Sedaj veselje na eni strani, jezca na drugi.

¹⁶ Tu je govora o Francu Krumperstarju, župniku pri Sv. Gregorju, ki je bil ribniški kaplan v letih 1894–1898.

¹⁷ Škof Jeglič piše v dnevniku 10. januarja 1914: »Za Ribnico je hudo. Ljudje hočejo na vsak način g. Skubica. Ako ga ne dam, bo mržna na duhovne, ki se Skubica branijo, in bodo duhovni mnogo vpliva izgubili, tudi prihodnje volitve bodo čudno zmešane, že sedaj so nekateri radi tega odpadli. Nekaj duhovnov pa se še brani Skubica. Na čelu jim je župnik Krumperstar, sicer izvrsten, toda trdoglav gospod. Pisal sem mu, če ima toliko moralne moči, da se bo premagal in se novega dekana ne ogibal, akoravno mu ni všeč. Noče se takoj odati. To me boli. No, po zrelem premisleku in po posvetovanju z nekaterimi gospodi sem danes odposlal na vlado terno in na prvem mestu imenoval g. Skubica. Šaj v teh okolnostih nobeden drugih gospodov ne bi mogel uspešno delovati, pa bi liberalci napredovali. Ako smem odstraniti župnika, quem mala plebs odit [ki ga zlobno ljudstvo sovraži], akoravno po krivici, kako bi smel vrvati župnika, proti kateremu se vse upira« (Otrin in Čipić Rehar (ur.), Jegličev dnevnik, str. 579).

¹⁸ To je bilo naročilo škofa Jegliča: »Za Ribnico sem g. Skubicu naročil 1. Naj si prizadeva gospode zediniti in 2. Naj Ribničanom koj spočetka iz glave izbije vsako misel, da bi ga kandidirali za poslanca, naj reče, da v tem slučaju si bo koj drugam pomagal. Obljubil je. Tega zadnjega se nekateri prav resno boje in ne brez vzroka« (Otrin in Čipić Rehar (ur.), Jegličev dnevnik, str. 579).

16. april 1914 je bil domnjen za prihod novega gospoda župnika. Župnija se je za ta sprejem z vso slovesnostjo pripravljala. Nekaj mož se je peljalo naproti do Grosupljega, nekaj ga je čakalo v Ortneku. Na našem kolodvoru pa se je zbrala množica občinskih mož, z župnim upraviteljem na čelu. Z gospodom Skubicem se je pripeljalo 11 gospodov iz Jesenic in iz Grosupljega, ki so mu bili častno spremstvo, to je ljudstvo jako imponiralo tem bolj, ker ni bilo dekanijskih gospodov razen dveh nobenega. V lepem sprevodu so potem korakali vsi iz kolodvora. Pred deško šolo je stala šolska mladina, dečki – en deček je pozdravil gospoda in izročil šopek. Pri vходу v trg stal je jako lep slavolok, pri njem so čakali požarne brambice, Orli in dekleta v narodnih nošah. Pevci so zapeli in vsaka korporacija je gospoda pozdravila. Dalje v trgu so stale šolske deklice, zopet je ena izmed njih pozdravila in izročila lep šopek cvetlic. Nekaj pred cerkvijo je pod svojo zastavo stala dekliška Marijina družba. Prednica je nagovorila in podelila lep šopek med ogromno množico, ki je radostno priletela pozdraviti novega župnika. Zvonovi so ves čas slovesno zvonili, odkar je prišel vlak. Sodraški top je pa na holmcu grmel v pozdrav. Pri cerkvenih vratih je župni upravitelj nagovoril s stolo in povabil novega g. dekana, naj stopi v cerkev in svojim novim faranom da prvičkrat blagoslov z Najsvetejšim. In šle v cerkev te množice, in donele so orgle v slovesen pozdrav. – To je bil prihod g. Skubica, od ljudstva blagrovan, od večine gospodov – ignoriran.

18. april 1914 V soboto so prišli presvetli g. knezoškof, instalirali novega dekana. Sprejeli so jih na kolodvoru možje. V nedeljo so presvetli pridigali in vernikom razložili, zakaj so jim dali tega dušnega pastirja. Tudi ta dan ni bilo gospodov iz zgornjega konca blizu. G. knezoškofu so prišle solze na oči, ko so opazili to držanje gospodov. Pri jedi so imenovali g. Skubica tudi dekanom.¹⁹

Med prvo svetovno vojno, 23. julija 1915, je v Ribnici izbruhnil velik požar. Dekan Anton Skubic je temu dogodku namenil veliko prostora, še posebej zato, ker se je v pomoč prizadetim vmešala politika:

»23. 7. 1915 Danes ob pol 5. uri popoldne je žalostno zapel veliki zvon naznanjujoč ljudstvu, da v trgu Ribnica gori. Zanetili so otroci pri h. št. 119. na Veliki Mlaki. Veter je vlekkel ravno proti trgu in cerkvi, zato je bila v par minutah vsa Velika in velik del Male Mlake v ognju. Posebna nevarnost je bila, ko se je vnela visoka graščinska pristava, kozolec in gospodarsko poslopje. Tam je bilo spravljene nad 90 velikih voz sena in v kozolcu mnogo pšenice. Veter je nesel cele pesti gorečega sena čez cerkev, visoko okrog jabolk na zvoniku. Proti Mali

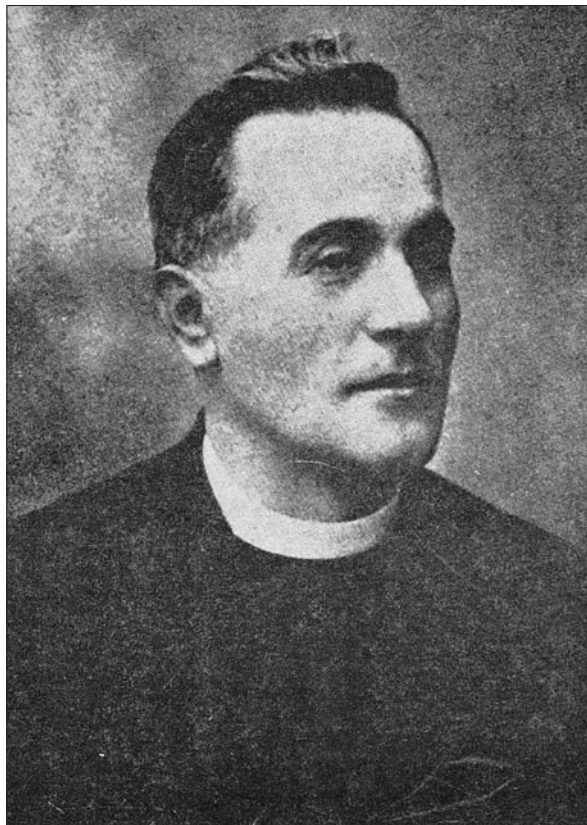
¹⁹ Jeglič: »Včeraj sem bil v Ribnici, da umestim novega župnika. Povabljeni so bili vsi gospodje. Od disidentov je prišel samo g. Pavšič, ostali so se pismeno izgovorili. Tudi na moj odgovor so mi v dopisu z dne 14. aprila odgovorili, da odstopajo od prošnje v tej zadevi in hočejo opustiti nadaljnje korake in so pripravljeno voljno nase vzeti posredovanje nasprotnikov, trdijo pa, da so postopali ne iz 'osebnih, ampak iz stvarnih razlogov' etc. In 'obžalujejo, če so me žalili'. Takoj sem odgovoril, da osebno nisem bil žaljen, pač pa kot pastir jako žalosten in da je prazen strah o politični nevarnosti radi Skubica (prav tam, str. 589).

Mlaki je ogenj kar požigal. Morda četrte ure za tem, ko je jelo goreti pri hiši ob občinski ubožnici, je ogenj že prijel župniški svinjak. Dekan Skubic je ravno pomagal blapcu napregat konje, da jih odpelje v Hrovačo, pa priteko otroci praviti, da gori že svinjak. Dekan je še s enim možem iz Hrovače (Lenčkom) skočil na nizko streho in sta ogenj udušila. Trikrat se je ogenj prijel tudi Ulčarjevega hleva (h. št. 34) nasproti cerkve na glavnem trgu, pa so vendar zadušili. Mnogo je odnesel visoki grad, da se ni ogenj razširil na ves trg. Požarne brambe so hitro bile na mestu: domača, iz Jurjevice, iz Sušja, Sodražice, Dolenje vasi, Velikih Poljan, Velikih Lašč, Dobropolja; iz Kočevja in Stare Cerkve so se pripeljale z vlakom. V Ljubljani je bila konsignirana ena stotinja vojakov s parno brizgalno za pomoč, pa je okrajni glavar zvečer odpovedal pomoč, češ ker so požar že omejili. Gorelo je še celo noč in naslednje dni. Šele 6 dni po prvem požaru je bil ogenj popolnoma zadušeni. Posebno pridno so gasile in gonile brizgalne dekleta iz trga in vasi, nekatere celo noč, dočim so nekateri tržani popivali in popevali po gostilnah. Škodo so cenili na ca. 300.000 K, dočim je znašala zavarovalnina le 132.000 K, katero vsoto pa so nekatere zavarovalnice prav judovsko odtrgovale; posebno sta se v tem odlikovale 'Slavija' in graška 'Wechselseitige'. Najkulantnejše je izplačevala ljubljanska 'Vzajemna'. Pogorelo je 21 gospodarjem (brez gostačev) 52 poslopij, z obleko, krmom, hrano, orodjem. Rešili so le nekaj malega. Samo v graščinski pristavi je izgorelo osem voz in vsi kmetijski stroji. Pri ljudeh in živini ni bilo nesreč. Pogorela je tudi elektrarna, last Jakoba Oražem h. št. 110. Žalostno je bilo videti, ko so imeli ljudje razneseno opremo in obleko po travnikih, zlasti po graščinski 'Mlaki'. Mnogi so prinesli svojo obleko in opravo tudi v cerkev, da si je bila sama v nevarnosti. Pogorele so hišne številke: 144 (deloma), 145, 146, 147, 127, 126, 125, 124, 122, 119, 112, 111, 117, 116, 114, 109, 113, 169, 128, 110, 123, in graščinska pristava. Vrh tega je pogorelo tudi mnogo gostačev.»

Josip Lesar, ki je uredil Skubičevo *Zgodovino Ribnice in ribniške pokrajine* ter jo izdal v Buenos Airesu, je v dodatku te knjige dekana Skubica opisal kot izredno nadarjenega, inteligentnega in marljivega človeka.²⁰ Bil je voditeljska osebnost s samozavestnim, skoraj aristokratskim nastopom. Skubic se je vsega tega zavedal, pa tudi Ribničani so bili na svojega dekana ponosni, kakor je bil tudi on vedno ponosen na svojo Ribnico.

Skubic je v Ribnici deloval 26 let. Kot svoje poklicno delo ni razumel samo cerkveno-pastoralnega dela, ampak tudi delo na gospodarskem, kulturnem, političnem in socialnem področju. Imel se je za javnega delavca, ki ima dolžnost, da svoje ljudstvo vodi na vseh teh področjih in da sam odloča, kje je njegovo vodstvo potrebno.

Ob začetku prve svetovne vojne se je v Ribnici posvetil ranjencem, ki so bili v zasilni vojaški bolni-

*Dekan Anton Skubic
(Skubic, Zgodovina Ribnice, Uvod).*

šnici. Da bi jim mogel prinašati tolažbo v njihovem jeziku, se je naučil češkega, poljskega in ukrajinskega jezika. Za osnovno komunikacijo se je naučil tudi romunščine in madžarščine. Bil je pravi poliglot, saj je nemščino, hrvaščino in italijanščino obvladal že iz dijaških let, pozneje pa se je naučil še francoščine, da je lahko zgodovinske listine bral tudi v tem jeziku. Latinščina pa je bila v tistem času med duhovniki še skoraj občevalni jezik.

Dekan Skubic je bil vodilna osebnost tudi v političnem življenju. Med prvo svetovno vojno je veljal za enega vodilnih stebrov Slovenske ljudske stranke. Bil je zvest sodelavec strankinega načelnika dr. Ivana Šusteršiča in dr. Evgena Lampeta. Povsem jima je zaupal ter z njima vred verjel v zmago avstro-ogrske države in v njen nadaljnji obstoj. Z Jegličevim pristopom k majski deklaraciji je začela razpadati tudi SLS. Skubic je ostal na Šusteršičevi strani, a Šusteršič je moral po končani vojni oditi. Drugi vodilni člani so se umaknili v ozadje, tako tudi Skubic. Njegovo mesto v kočevskem okraju je prevzel mladi dolenjevaški župnik Karel Škulj, ki je zastopal jugoslovansko smer politike SLS. Kljub temu je Skubic do smrti veljal za nespornega voditelja stranke v tem okraju.

Tudi v novi državi je Skubic politično in gospodarsko deloval v okviru župnije in dekanije. Politično se je navezal na dr. Marka Natlačena in še vedno je

²⁰ Skubic, *Zgodovina Ribnice*, str. 609 sl.

imel velik vpliv. Zelo je podpiral kulturno življenje in bil glavni govornik na raznih prireditvah.

Ena njegovih največjih želja je bila, da bi okoli sebe zbral vse živeče ribniške intelektualce. Našel je več kot 90 takrat živečih ljudi z visokošolsko izobrazbo. Največ je bilo duhovnikov (40), zdravnikov (11) in profesorjev (12).

Poleg duhovniške službe je Skubic največ časa posvetil preučevanju ribniške zgodovine. To njegovo delo širši javnosti ni bilo znano, saj ga je opravljal skorajda v tajnosti. Poznalo ga je zelo malo ljudi. Ostalo je v rokopisu, ki ga je po drugi svetovni vojni zbral ribniški rojak, duhovnik prof. Franc Fric, župnik v Trnovem. Poskrbel je, da je celoten rokopis prišel v Italijo in nato v Argentino, kjer ga je notar Josip Lesar leta 1976 izdal v knjigi *Zgodovina Ribnice in ribniške pokrajine*.

Skubic je umrl 5. januarja 1940. Pogreb je vodil ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Od njega so se poslovili ban dr. Natlačen in najvišji politični predstavniki.

Sklep

Kronika, ki se pripravlja za tisk, je zgodovinski dokument, ki prikazuje 50-letno tako versko kot tudi kulturno, gospodarsko in politično življenje ribniške župnije. Ohranjena je še kronika za leto 1940/41, ki jo je pisal Skubičev naslednik, dekan Viktorijan Demšar.

Skubic v svojih virih omenja kroniko, ki naj bi obstajala že za leto 1730 in ki naj bi jo pisal takratni župnik in arhidiakon Karel Žiga grof Petazzi. Ti viri so zaenkrat izgubljeni. Morda jih bomo kdaj odkrili. Upajmo, saj kot pravi sv. Pavel: »Upanje pa ne osramoti« (Rim 5,5).

VIRI IN LITERATURA

ČASOPISI

Zgodnja Danica, 1899.

LITERATURA

Juhant, Janez, Zvonko Bergant in Janez Markeš: *Katoliško gibanje in Slovenci kot narod. Cerkev na Slovenskem v 20. stoletju* (ur. Metod Benedik). Ljubljana: Družina, 2002, str. 271–284.

Kralj, Franc: *Versko in cerkveno življenje v dobi dozorevanja slovenskega naroda. Zgodovina Cerkve na Slovenskem* (ur. Metod Benedik). Celje: Mohorjeva družba, 1991, str. 173–194.

Lesar, Jože: *Življenje in delovanje rajnega gospoda Martina Skubica, častnega kanonika, dekana in župnika ribniškega, knezoškofovskega konzistorijalnega svetovalca, viteza Franc Jožefovega reda, i. t. d.* V Ljubljani: Ribniška farna cerkev, 1892.

Otrin, Blaž in Marija Čipić Rehar (ur.): *Jegličev dnevnik*. Celje: Celjska Mohorjeva družba, 2015.

Skubic, Anton: *Zgodovina Ribnice in ribniške pokrajine*. Buenos Aires: Editorial Baraga, 1976.

Škulj, Edo: *Jerebova kronika župnije Škocjan pri Turjaku*. Ljubljana: Teološka fakulteta, Inštitut za zgodovino Cerkve, 2007 (*Acta Ecclesiastica Sloveniae*, 29).

S U M M A R Y

Ribnica parish chronicle

Parish chronicles record and describe events that occur in a parish over the current year. They are a historical account of the time in which they are created, and their documentary interest correlates with the amount of detail captured in the descriptions of events. Nevertheless, being written by parish priests themselves, they may sometimes be biased by reflecting the chroniclers' personal points of view.

The chronicle of the parish of Ribnica has long been considered lost, even though the pre-war dean Anton Skubic mentioned in his description of Ribnica's history the Chronicle of the Archdeacon of Ribnica, Count Petazzi from 1730. Recently, however, a discovery has been made of the chronicle written by four Ribnica's deans – Martin Skubic, Martin Povše, Franc Dolinar, and Anton Skubic – for the period between 1868 and 1917. The chronicle contains interesting insights into e.g. the town's development (water supply system, railway, electricity), natural disasters (fires), extreme weather, harvest, political events (elections), and notable figures that worked in the parish or were related to it. The last part of the chronicle describes the turmoil created by the First World War and its impact (drafting, economic crisis, scarcity, moral decay, etc.). Although the fifty-year chronicle only provides an insight into just one fragment of the history of the Ribnica parish, it is important for the understanding of the period concerned.